

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

Problem - Based Learning Develops Active `on Finance, Banking and Borrowing to Develop Financial Literacy Skills in Primary School Year 5 Students at Ratchaphruek Networking School, Phitsanulok Province

จิรนนท์ ปานคาน¹, วสิน ปัญญาวุฒตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Jiranan Pankhan¹, Wasin Punyawuttakul²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: Jirananpan66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 18 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 13 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน จาก 8 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิเคราะห์คุณภาพเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงเน้นการสอนแบบบรรยาย ครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้้อย ขาดการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินในชีวิตจริง สื่อการเรียนรู้ขาดความหลากหลาย และขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การประเมินผลยังเน้นการทดสอบมากกว่าการประเมินตามสภาพจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน มาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน

เงิน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความฉลาดรู้ทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมทางการเงิน, เจตคติทางการเงิน

Abstract

This research aims to: 1) to investigate the current situation and problems of learning management for developing financial literacy skills among Grade 5 students in the Ratchaphruek Network Group, Phitsanulok Province, and 2) to develop problem-based learning (PBL) activities on finance, banking, and borrowing to enhance financial literacy skills among Grade 5 students. The research is qualitative research. The key informants consisted of eight social studies teachers and eight Grade 5 students from eight schools selected through purposive sampling. The target group for implementing the developed activities comprised 35 Grade 5 students from Anuban Phitsanulok School in the academic year 2024. Research instruments included: (1) a teacher's manual for organizing Problem Based Learning activities on finance, banking, and borrowing designed to enhance financial literacy among primary school students, and (2) a set of in-depth interview questions. Data were analyzed using descriptive methods. The findings revealed that current instructional practices were still teacher-centered and primarily lecture-based. Students had limited engagement in learning, and there was a lack of connection to real-life financial contexts. Learning materials lacked variety, and few activities supported critical thinking or problem-solving skills. Assessment remained largely test-based, with little use of authentic or performance-based evaluation. To address these issues, the researcher developed five Problem Based Learning activities designed to be engaging and relevant to students' daily financial experiences. The implementation of these activities led to noticeable improvements in students' financial literacy. Students demonstrated better understanding of financial concepts such as budgeting, saving, borrowing, and planning. They were more engaged, expressed their ideas confidently, collaborated effectively with peers, and were able to apply financial knowledge in real-life scenarios. The study highlights that using Problem Based Learning in social studies can effectively foster financial literacy skills in primary school students, promoting deeper understanding, better decision-making, and responsible financial behaviors.

Keywords: Problem Based Learning, Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Behavior, Financial Attitude

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และความจำเป็นในการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นความรู้ด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (ไสว พักขาว, 2558) หนึ่งในทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน

คือ "ความฉลาดรู้ทางการเงิน" (Financial Literacy) ซึ่งรวมถึงความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริบททางสังคมในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายมากมาย เช่น ระบบสวัสดิการที่ตึงตัว ภาระหนี้สาธารณะ การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมผู้สูงอายุ และความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องมีทักษะในการวางแผนและตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบคอบ (Swiecka, 2020)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะทางการเงินและดำเนินการสำรวจระดับทักษะของประชาชนไทย ซึ่งพบว่าคนไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติทางการเงิน แต่ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าใจแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เช่น เงินเฟ้อ ความเสี่ยง และการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน

ปัจจุบันการวัดระดับทักษะทางการเงินได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการศึกษาถึงสถานะโดยรวมของความรู้และพัฒนาการทางการเงินของคนในประเทศ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นในการเร่งสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้แก่ประชาชน โดยได้ส่งเสริมทักษะทางการเงินให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยเพื่อให้ทราบถึงระดับทักษะทางการเงินและพัฒนาการ เพราะทักษะทางการเงินที่ดีนั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนผ่านพ้นความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นความเปราะบางทางการเงินของภาคครัวเรือน การเข้าสู่สังคมสูงวัย และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน

การศึกษาทางการเงินในระดับประถมศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมทางการเงินเริ่มก่อตัวตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงอายุ 7 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กสามารถเริ่มเรียนรู้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้จ่าย การออม และการจัดการงบประมาณ (Educathai, 2024) ผลการสำรวจความคิดเห็นของเด็กในช่วงวันเด็กที่ผ่านมา โดย Rocket Media Lab ร่วมกับมูลนิธิแพธทูเฮลท์ พบว่า เด็กมีความสนใจและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการเงินและการลงทุนมากที่สุด เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบัน สิ่งนี้สะท้อนถึงแนวโน้มที่เด็กไทยตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรู้ทางการเงิน และต้องการมีทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง (Rocket Media Lab, 2024) นอกจากนี้วิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษายังพบว่าการลงทุนในการศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ส่งผลโดยตรงต่อระดับคะแนนของนักเรียนในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) มากที่สุด ซึ่งหมายความว่า การลงทุนทางการศึกษาในระดับต้นของชีวิต โดยเฉพาะในด้านความฉลาดรู้ทางการเงิน มีผลต่อการพัฒนาทักษะความคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่สำคัญต่ออนาคตของเด็ก (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2024)

แม้ว่าในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จะได้กำหนดสาระเศรษฐศาสตร์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของธนาคาร และการกู้ยืมเงิน แต่การจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นในด้านทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกตัดสินใจทางการเงินจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (Thai Government, 2023) จากความสำคัญของปัญหาการขาดความฉลาดรู้ทางการเงิน รัฐบาลไทยจึงมอบนโยบายให้กระทรวงการคลังจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน และนโยบายสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และเสริมทักษะ เพื่อ

ช่วยให้คนไทยมีความพร้อมรับมือกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Thai Government, 2023) แม้ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยจะมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ แต่ยังพบว่าการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยมีสาเหตุมาจากการขาดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม วิธีสอนและรูปแบบการสอนไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน และเหตุนี้เองจึงส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปรินทร์ ทองเผือก, 2561 อ้างจากสถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2556)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างความรู้และทักษะทางการเงินให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้สถานการณ์จริงใกล้เคียงตัวเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2559)

จากแนวโน้มของสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนที่ยังมีจุดอ่อนหลายด้าน จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินให้แก่เด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหัวข้อ "ธนาคารและการกู้ยืม" เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นสถานการณ์จริงใกล้เคียงตัวผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งความสำคัญของการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มมีการตระหนักรู้ถึงการใช้จ่ายและเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเงิน การพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่วัยนี้เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง การใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ในหัวข้อ "ธนาคารและการกู้ยืม" จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตจริงจึงต้องการที่จะพัฒนากิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความฉลาดรู้ทางการเงิน สอดแทรกในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ มีการวางแผนกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาเป็นบริบท ทำให้ผู้เรียนทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือในฐานที่เป็นบุคคลที่ประสบสถานการณ์ปัญหานั้นโดยตรง อีกทั้งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับปัญหานั้น สิ่งนี้จะเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างแนวทางในการหาทางออกสู่คำตอบด้วยตนเอง ผ่านการค้นคว้า วิเคราะห์ เรียบเรียง และนำเสนอแนวทางแก้ไขการบูรณาการการเรียนรู้เรื่องธนาคารและการกู้ยืมเข้ากับการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based

Learning: PBL) จะช่วยส่งเสริมให้เด็กนักเรียนสามารถรับมือกับการจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับเด็กไทย เพื่อให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเชิง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ครบคลุมโดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน จากโรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก โรงเรียนจำการบุญ โรงเรียนวัดไผ่ค่อม โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 8 โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย โรงเรียนวัดแสงดาว โรงเรียนวัดสระโคก โรงเรียนบ้านหัววังกร่าง และโรงเรียนวัดมหาวนาราม

กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จากโรงเรียนเดียวกัน จำนวน 8 คน

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฯ จำนวน 35 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) ใช้แนวคำถามโดยตรงในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเป็นคำถามลักษณะปลายเปิดสามารถตอบคำถามได้อย่างหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถอธิบายความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยการสัมภาษณ์อาจมีการปรับเปลี่ยนลำดับคำถามตามบริบทการสนทนา แต่ไม่อยู่นอกกรอบของประเด็นหลักที่กำหนดไว้ โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือรายการ (Issue or keyword list) ในการเก็บข้อมูลเป็นการสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การเงิน ธนาคารและกรกัณฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผู้สอน

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

ด้านที่ 3 เนื้อหา

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล

3.2.2 คู่มือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกัณฐ์ เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่

3.2.2.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมนำวางแผนการเงินตัวน้อย

3.2.2.2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมธนาคารจำลอง

3.2.2.3 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสินเชื่อบล็อก

3.2.2.4 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมนักแก้ปัญหาการเงิน

3.2.2.5 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมจับผิดการเงิน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้

ทางการเงินของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาครอบคลุมเนื้อหาหลักด้านแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างรอบด้าน รวมไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งองค์การ OECD และธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญ โดยเน้นองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเงิน ธนาคาร และการกู้ยืม ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องระบบธนาคาร ประเภทบัญชีเงินฝาก การกู้ยืม การคิดดอกเบี้ย ความเสี่ยงทางการเงิน และพฤติกรรมการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับระดับประถมศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้เป็นสถานการณ์ปัญหาในแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ การศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวิจัยและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการดำเนินการวิจัยมีความเป็นระบบ มีทิศทางชัดเจน และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 การสัมภาษณ์(In-Depth interview)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถูกออกแบบให้อยู่ในลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงทัศนะและประสบการณ์ได้อย่างหลากหลายและเป็นอิสระ ในการดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยึดแนวคำถามที่กำหนดไว้เป็นกรอบในการพูดคุย โดยเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นในการดำเนินบทสนทนาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้แม้การสนทนาอาจไม่เรียงตามลำดับคำถามที่กำหนดไว้ แต่ยังคงอยู่ภายใต้ขอบเขตของประเด็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณภาพและสะท้อนสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานการณ์ในโรงเรียน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Leonard (1989) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การถอดความข้อมูลจากเสียงบันทึกและบันทึกภาคสนาม การวิเคราะห์และสกัดประเด็นสำคัญ การจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะผู้ให้ข้อมูล การตีความเชิงลึก และการสังเคราะห์ข้อมูลแยกตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นความหลากหลายของมุมมองอย่างเป็นระบบ หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้ และนำมาเขียนอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีผลต่อข้อมูลหรือไม่
2. การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกันประกอบด้วย
3. การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากผลการวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลกทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู และนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้มีผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านผู้สอน** ครูผู้สอนมีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม โดยเน้นการบรรยายเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของผู้เรียนมีน้อย ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง ไม่ได้กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์หรือกิจกรรมที่เสริมทักษะด้านการเงินในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเวลาและการเตรียมเนื้อหาประกอบการสอน อีกทั้งยังมีบางโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ตรงสายวิชา ส่งผลให้ขาดความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหาทางการเงิน

2. **ด้านผู้เรียน** นักเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทเพียงการฟังและจดบันทึก ไม่กล้าแสดงออก ขาดความ

มั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้ การเรียนการสอนขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหา หรือการทำงานกลุ่ม นักเรียนหลายคนรู้สึกว่าเรื่องการเงินเป็นเรื่องไกลตัว และเข้าใจได้ยาก

3. ด้านเนื้อหา เนื้อหาด้านการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีปริมาณจำกัด และเน้นเนื้อหาทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง หัวข้อบางอย่าง เช่น ดอกเบี้ย การกู้ยืม ความเสี่ยงทางการเงิน ยังยากเกินไปสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา อีกทั้งขาดความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินในยุคปัจจุบัน

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่ใช้คือ หนังสือเรียน สไลด์ PowerPoint และสื่อวิดีโอ DLTV ซึ่งขาดความหลากหลายและไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียนยุคดิจิทัล ขาดสื่อหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมได้จริง เช่น เกมการเงิน แบบจำลอง หรือสื่อที่จับต้องได้ นักเรียนส่วนใหญ่เข้าถึงข้อมูลทางการเงินจากสื่อออนไลน์ เช่น YouTube, TikTok มากกว่าจากบทเรียนในห้องเรียน

5. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการสอนยังคงยึดครูเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) อย่างแท้จริง ขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน และขาดการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล การประเมินผลยังคงเน้นแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ใบงาน และแบบฝึกหัดในบทเรียน ซึ่งยังไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ หรือการวางแผนการเงิน ครูยังไม่ได้นำรูปแบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมนักวางแผนการเงินตัวน้อย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้พื้นฐานของการวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยจำลองสถานการณ์รายรับ-รายจ่ายรายวัน ผ่านการตั้งงบประมาณจำลอง และฝึกตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายเพื่อให้มีเงินเหลือเก็บ ฝึกแยก “ความจำเป็น” กับ “ความต้องการ” และเน้นการรู้จักออมเงินอย่างเป็นระบบ

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง และการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ นักเรียนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งหน้าที่และรับผิดชอบในงานของตนเองอย่างเหมาะสม กิจกรรมยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร โดยแบ่งหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาภายในกลุ่ม

นักเรียนมีความกล้าแสดงออกทางความคิด กล้าถามและตอบคำถามกับเพื่อนร่วมกลุ่มอย่างตรงประเด็น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมธนาคารจำลอง เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนสวมบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร ผู้ให้บริการ และผู้จัดการ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของธนาคาร ประเภทบัญชี การออมเงิน การฝาก-ถอน การทำธุรกรรมเบื้องต้น โดยฝึกผ่านสถานการณ์จำลองธนาคารในห้องเรียน

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ และเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับธนาคารได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านการออมและการใช้บริการทางการเงินที่ปลอดภัย นักเรียนเข้าใจระบบการเงินเบื้องต้นในลักษณะบูรณาการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับการใช้ชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสินเชื่อปลอดภัย เป็นกิจกรรมที่นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ “การกู้ยืมเงิน” ความหมายของดอกเบี้ย ข้อดี-ข้อเสียของการกู้ยืม และฝึกวิเคราะห์สถานการณ์การกู้เงินทั้งแบบเหมาะสมและไม่เหมาะสม เพื่อให้ตระหนักถึงความเสี่ยงและทางเลือกในการจัดการหนี้อย่างปลอดภัย

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเงินผ่านสถานการณ์จริงและการลงมือปฏิบัติ นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดเรื่องสินเชื่ออย่างเข้าใจ มีพฤติกรรมการตัดสินใจที่ดีขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจทางการเงินอย่างมีความรับผิดชอบ และเลือกแหล่งเงินกู้ที่ปลอดภัยเหมาะสมกับสถานการณ์

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมนักแก้ปัญหาการเงิน เป็นกิจกรรมที่เรียนจะได้รับโจทย์ปัญหาทางการเงิน เช่น “มีเงินไม่พอใช้” หรือ “ซื้อของแล้วไม่เหลือเงินเก็บ” แล้วร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุ หาทางออก และนำเสนอวิธีจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเสนอแนะวิธีป้องกัน

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และสื่อสารเกี่ยวกับทางเลือกทางการเงินอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งปลูกฝังเจตคติที่ดีในการบริหารจัดการเงินอย่างมีความรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมจับผิดการเงิน กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดจากพฤติกรรม เช่น การใช้ยืมเกินตัว การกู้เงินโดยไม่วางแผน การซื้อของออนไลน์อย่างไม่ตรวจสอบ การตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงทางการเงิน ฯลฯ ผ่านสถานการณ์จำลองและการแก้ปัญหา

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนเข้าใจภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินในเชิงป้องกันได้อย่างเหมาะสม นักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามด้านต่างๆ

จากการศึกษาวิจัยและการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกู้ยืม โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านความฉลาดรู้ทางการเงินสูงขึ้นหลังจากทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดกิจกรรม เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกู้ยืม ที่ออกแบบตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การดำเนินกิจกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านปัญหาที่ใกล้ตัว เช่น สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้เงิน การออม การกู้ยืม และ

การวางแผนทางการเงิน ทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริงในแต่ละกิจกรรม ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และอภิปรายร่วมกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามคู่มือที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดการเรียนรู้ยังเน้นการบรรยาย โดยครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับฟัง ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วม รวมถึงขาดการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แคมมณี (2556) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างมีความหมาย สื่อการเรียนรู้ขาดความหลากหลาย และการวัดผลยังไม่สะท้อนทักษะทางการเงินที่แท้จริง เช่น การวางแผน การใช้จ่าย และการตัดสินใจ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทางการเงินในชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้นำไปสู่กระบวนการสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาการ และการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการตั้งปัญหา การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายกลุ่ม และการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แคมมณี (2556) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้และทักษะสำคัญในชีวิตจริง

ผลการดำเนินกิจกรรมที่ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยกิจกรรมมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับหลักการของ Barrows (1986) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล และสร้างองค์ความรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติในระดับลึก กิจกรรมที่ออกแบบ เช่น “นักวางแผนการเงินตัวน้อย” และ “ธนาการจำลอง” ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดสำคัญทางการเงิน เช่น การออม การวางแผนรายรับ-รายจ่าย และบทบาทของธนาการ ในขณะที่กิจกรรม “สินเชื่อปลอดภัย” และ “จับผิดการเงิน” ช่วยให้ผู้เรียนรู้เท่าทันความเสี่ยงทางการเงิน โดยเฉพาะการตัดสินใจเกี่ยวกับการกู้ยืม และการป้องกันตนเองจากภัยทางการเงินออนไลน์ ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) ที่ระบุว่าความฉลาดรู้ทางการเงินประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ ความรู้ทางการเงิน (Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) และเจตคติทางการเงิน (Attitude)

ผลการจัดกิจกรรมยังพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) ตามแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งผ่านการเผชิญปัญหา ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนกลับ (reflection) ต่อเนื้อหาที่เรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมและเจตคติในที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและมีความหลากหลาย เป็นสื่อออนไลน์ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ และสื่อการเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงพื้นที่ในการทำวิจัย

6.1.2 ควรมีการวางแผนและการกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมและกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องและบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ได้

6.1.3 ควรมีการวัดและประเมินผลที่เน้นการวัดทักษะในการเรียนรู้ของผู้เรียนการประเมินให้มีความหลากหลาย ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และบริบทของนักเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการของผู้เรียน

6.2.2 พัฒนากิจกรรมที่เน้นความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครอบครัวในการวางแผนการเงิน

6.2.3 ศึกษาแนวทางการนำ AI หรือแอปพลิเคชันด้านการเงินมาใช้ในการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. CUIR.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69965>

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). พฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยและแนวทางแก้ไข. สำนักวิจัยเศรษฐกิจแห่งชาติ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556ก). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2556.

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินในระบบ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไสว พักขาว. (2558). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Singhal, S., & Singh, A. (2020). Early financial education and its impact on financial behavior.
International Journal of Economics and Finance, 35(2), 78–95.

Swiecka, B. (2020). Financial literacy and financial education: An overview of the research.
Journal of Financial Studies, 28(3), 45–62.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Designing and conducting mixed methods
research* (2nd ed.). SAGE Publications.